

References

1. Aydin S., Dedeoglu B., & Coban O. Organizational Behavior Challenges in the Tourism Industry. Nevsehir Haci Bektas Veli University, Turkey, 2019. 524 p.
Teixeira S. J. Multilevel Approach to Competitiveness in the Global Tourism Industry. Higher Institute of Administration and Languages, Portugal, 2019. 393 p.

Корж М.А.
здобувачка другого (магістерського) рівня освіти
Капленко Г.В.
д.е.н., завідувачка кафедри економіки та публічного управління
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Сучасний світ вимагає ефективних стратегій і інструментів для соціально-економічного розвитку регіонів. Кластеризація, як інноваційний підхід до організації економіки та суспільства, виявляється ключовим фактором у досягненні стійкого росту, конкурентоспроможності та підвищення якості життя населення у різних регіонах. Кластери, групи співпрацюючих підприємств та інституцій в специфічній галузі чи секторі, створюють умови для спільного розвитку, інновацій та створення нових можливостей для регіональних господарств. У цьому контексті, розгляд класифікації як інструменту соціально-економічного розвитку регіонів набуває особливої актуальності.

За критерієм рівня розвитку і ступеня самоорганізації в Україні можна виділити три основні групи організацій, які долучилися до кластерного руху. Перша група – це IT-кластери, серед яких особливо виділяються Львівський і Харківський кластери. Вони займають провідні позиції в розвитку інноваційних технологій та мають значний вплив на регіональну економіку. Серед найбільш відомих промислових кластерів в Україні можна відзначити автомобільний кластер «Закарпаття», меблевий кластер Рівненщини та Дніпровський космічний кластер. Вони об'єднують підприємства та інституції відповідних галузей і сприяють розвитку виробництва та конкурентоспроможності у своїх секторах [1].

Друга група включає в себе різноманітні кластерні ініціативи, які мають одного або двох координаторів та здійснюють діяльність у різних галузях та регіонах. Серед них можна виділити національні асоціації, що підтримують розвиток кластерного руху в регіонах, такі як Український

органічний кластер та Асоціація підприємств промислової автоматизації України (АППАУ). Ці ініціативи сприяють спільному розвитку галузей і регіонів, спрямованому на досягнення спільних цілей і посилення конкурентоспроможності.

Україна стикається з рядом серйозних викликів та прогалин у сфері кластерної політики, що негативно впливає на розвиток кластерів як інструменту регіонального та сталого розвитку. Серед основних проблем, які вимагають негайного вирішення, можна виділити інституційні та фінансові аспекти.

По-перше, в Україні відсутня чітка кластерна політика, а також розуміння взаємозв'язку цієї політики з іншими галузевими та регіональними політиками. Дефіцит інституційної узгодженості та визначеності у сфері кластерного розвитку гальмує ефективність цього інструменту.

По-друге, не визначені належним чином поняття та типи кластерів, а також моделі їхнього функціонування на законодавчому рівні. Ця невизначеність призводить до правових непорозумінь у регулюванні кластерної діяльності.

По-третє, в Україні відсутні державні органи влади, які б були відповідальні за реалізацію кластерної політики, що ускладнює координацію та моніторинг діяльності кластерів. Єдиної організації – репрезентанта кластерів України немає, так само як немає і кластерних державних програм.

У сфері фінансування кластерів також існують проблеми, які гальмують їхній розвиток. По-перше, невизначеність стосовно джерел фінансування кластерів та їхніх ініціатив. Важливо встановити стабільні та доступні джерела фінансування для забезпечення довгострокового розвитку кластерів. По-друге, відсутність фінансової підтримки для запуску та початкового функціонування кластерів в Україні є серйозною перешкодою. Необхідно створити механізми, які б допомагали стартовим кластерам отримувати необхідні фінансові ресурси для свого розвитку [2, с. 57].

Ці проблеми потребують уваги та комплексних рішень, щоб стимулювати розвиток кластерів як інструменту соціально-економічного розвитку України.

Візьмемо за приклад територіальний сільськогосподарський кластер – об'єднання суб'єктів управління територією та місцевих бізнес-структур з метою спільного сталого розвитку та забезпечення високих показників якості життя населення. Нижньою ланкою територіального кластера є ОТГ як власник і джерело влади і управління, найняті територіальною громадою для виконання стратегії сталого розвитку. Регулювання розвитку регіону

ґрунтується на балансі інтересів усіх суб’єктів соціально-економічної діяльності. Наприклад, інтерес бізнесу в отриманні прибутку повинен бути узгоджений зі стабільним розвитком території і підвищенням якості життя населення [3, с. 82].

Модель розвитку кластерної політики відображено на рис.1.

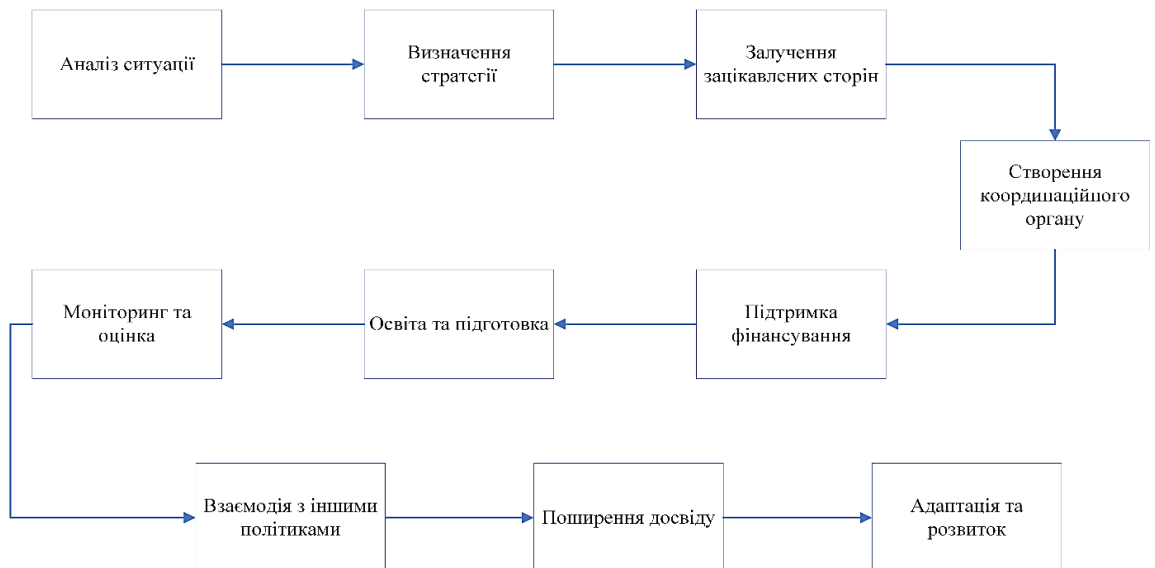

Рис.1. Модель розвитку кластерної політики

Джерело: складено автором.

Удосконалення кластерної політики в Україні може сприяти ефективнішому використанню кластерів як інструмента соціально-економічного розвитку регіонів на основі:

1. Створення чіткої кластерної стратегії, в якій необхідно визначати цілі, пріоритети та очікувані результати.
2. Фінансування підтримки кластерних ініціатив та інновацій. Забезпечити фінансову підтримку для створення та розвитку кластерів, інноваційних проектів та досліджень, які розвиваються в рамках кластерів.
3. Підвищення рівня освіти та поінформованості щодо успішних кейсів.
4. Партнерства та співпраці. Сприяти створенню партнерства між галузями, урядом, академічною спільнотою та іншими стейкхолдерами для спільного розвитку кластерів.
5. Взаємоузгодженості з іншими стратегічними політиками.
7. Створення інституційної підтримки. Створити органи або агентства, які будуть координувати розвиток кластерів та сформулюють систему моніторингу та оцінки результатів їх розвитку для постійного вдосконалення політики на регіональному та державному рівнях.

8. Міжнародної співпраці. Розвивати міжнародну співпрацю з іншими країнами та організаціями для обміну досвідом та доступу до міжнародних ринків.

Отже, кластеризація є важливим інструментом для соціально-економічного розвитку регіону. Вона дозволяє групувати компанії та організації зі схожими інтересами та спеціалізацією, що сприяє збільшенню конкурентоспроможності і створенню сприятливого середовища для інновацій та розвитку. Кластери можуть сприяти створенню нових робочих місць, збільшенню ефективності виробництва, розвитку інфраструктури та підвищенню рівня життя у регіоні. Таким чином, кластеризація відіграє ключову роль у підтримці сталого соціально-економічного розвитку регіонів.

Література

1. Крайник О. Кластери як інструмент економічного розвитку регіону. *Науковий вісник "Демократичне врядування"*. 2010. № 5. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26630/krajnyk.pdf> (дата звернення: 31.10.2023).
2. Ортіна Г. В. Кластеризація як напрям реалізації державної антикризової стратегії розвитку реального сектора економіки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1103> (дата звернення: 31.10.2023).
3. Телетов О. С. Кластеризація як інструмент управління та регулювання розвитком регіональної економіки. URL: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/9999/1/1.pdf> (дата звернення: 01.11.2023).

Корнієнко С.В.
здобувач другого (магістерського) рівня освіти
Миценко І.М.
д. е. н., професор
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

РОЛЬ АГРАРНОГО ЕКСПОРТУ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

Порядок денний сталого розвитку на період до 2030 року та Цілі сталого розвитку визначають заходи, за допомогою яких міжнародна торгівля та торговельна політика можуть сприяти більш повній та вигідній інтеграції країн, що розвиваються, у світову торгівлю товарами. У 1995 році частка країн, що розвиваються, у світовій торгівлі товарами становила 27,7%, а до 2018 р. цей показник зріс до 44,6% [1]. Проте багато країн, що розвиваються, особливо найменш розвинені країни, та країни, розвиток яких